

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת שמות תשפ"א | גליון מס' 275

השעבוד. מוכח להדיא, שהיו המצרים שונאים אותם, עוד טרם שמת יוסף.

ויבוארו הדברים על נכון, על פי מה שמספרת הגמרא (סנהדרין לט.), שאמר הקיסר לרבי תנחום, הבה ובהיה לעם אחד. השיב לו רבי תנחום, 'לחיי' - לשון הסכמה). אלא שאנחנו מהולים ואיננו יכולים להיות כמותכם. לכו אתם, מולו עצמכם ותהיו כמונו.

נמצא אם כן, כי אומנם אחר פטירת יעקב, החלו המצרים לשנוא את ישראל. אך אחר שהפסיקו בני ישראל למול עצמם, יכלו להיות עם אחד עם המצרים ושוב, לא היתה להם כל מניעה, לאהוב את בני ישראל. אלא שאת זאת האהבה, הפך הקדוש ברוך לשנאה, וכמו שנאמר 'הפך לבם לשנא עמו'.

וכיצד הפך הקדוש ברוך הוא, את לב מצרים, לשנוא את בני ישראל. יש לומר, שהיה זה על ידי שהכניס חשש בלב המצרים, כי כיון שאין בני ישראל נימולים, יתגבר ויתעצם כוחם. או אז, 'והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאנו ונלחם בנו...' (להלן פסוק ז).

וכן מצאנו שהמילה מכחישה כח הנימולים, במעשה שהיה (ראה מעילה יז), שגזרה המלכות על בני ישראל, שלא ימולו את בניהם. הלך רבי ראובן וטען לפני המלכות כך: 'מי שיש לו אויב, יכחיש או יבריא? אמרו לו, יכחיש. אמר להם, אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים', - כדי שלא יהיו בריאים וחזקים). והתקבלו דבריו והתבטלה הגזירה.

ומכלל הן אתה שומע לאו, כי אם אינם נימולים, הרי הם בריאים וחזקים יותר. וזה היה חששם של מצרים.

(זרע שמשון פרשת שמות, מאמר ב)

~ ~ ~

ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם. (שמות א ז)

כפל לשונות הריבוי, רומז לנו על ששת הניסים, אשר נעשו לבני ישראל במצרים, בעניין התרבותם. הנס הראשון, הוא עצם מה שפרו, על אף שהעבדו

וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא. (שמות ח ו)

ללמדך שכל זמן שהיה אחד מהם קיים, מאותם שירדו למצרים, לא שעבדו המצרים בישראל.

(שמות כגה א ז)

יש לנו ליתן טעם, מדוע אכן כך היה, שכל זמן שהיה אחד מיורדי מצרים קיים, לא השתעבדו המצרים בבני ישראל.

ויש לומר על פי דברי המדרש (שם א ח), כי כשמת יוסף הפרו בני ישראל מצות מילה. וכיון שעשו כן, הפך הקדוש ברוך הוא, האהבה שהיו המצרים אוהבים אותם, לשנאה. וכמו שנאמר (תהלים קה כה), 'הפך לבם לשנא עמו'. והנה כל אותם שירדו למצרים, הלא וודאי היו נימולים. אשר על כן, כל זמן שהיה אחד מהם קיים, עמדה להם זכות המילה, שלא ישתעבדו בהם המצרים.

ואם תאמר, הלא כל עוד שהיה יוסף חי, ודאי שמלו כולם את בניהם. ועל כורחך, שבשעה שמת יוסף וכל יורדי מצרים, עוד היו רבים מבני ישראל נימולים. כיון שכן, לאור האמור, עדיין לא היה צריך השעבוד להתחיל, עד שימותו גם הם.

הנה תשובתך בצדך. כי הגם שהם עצמם היו נימולים, מכל מקום אחר ומאז מיתת יוסף, לא מלו את בניהם, כמצווה על האב למול את בנו, איבדו בכך אף את זכות מילתם שלהם עצמם. וכמאמר חכמים (סוטה כא.), 'עבירה מכבה מצווה'.

(זרע שמשון פרשת שמות, מאמר ב)

*

כשמת יוסף הפרו ברית מילה, אמרו נהיה כמצרים... וכיון שעשו כן, הפך הקדוש ברוך הוא האהבה שהיו המצריין אוהבים אותם לשנאה.

(שמות כגה א ח)

דברי המדרש אלו, נראים כתמוהים. שכן, מנין לנו שהיו המצרים אוהבים אותם. ועוד, הלא כתב רש"י, בתחילת פרשת יחי (בראשית מז כח), 'שכיון שנפטר יעקב אבינו, נסתמו עיניהם של יליבם של ישראל, מצרת

מדרש את הספרים, אבל בדרך כלל אני חוסר את היסוד מתוך הלשונות הנפלאים שאנחנו מקבלים ממכון 'תולדות מנחם'. העריכה הבהירה, וההערות מאירות העיניים שהם הכניסו אל הדף, הופכים את היסוד לחוויה רוחנית מיוחדת.

בתחילת הקורונה, יסבתי בכתיב עקב המצב, בלי יכולת לצאת לבית המדרש. וכך קרה שבוע אחד שלא קבלתי טלפונים, ואם מספרים לא היתה לי טישה, בכדי להכין את היסוד כראוי. אך לא יכולתי לוותר. מה עושה יהודי בצר לו, פונה ליושב ארומים. כך עשיתי, ובקשתי ממנו שיצבה אותי ללמד גם השבוע הקרוב רבני.

הישיבה שבת קודש, ועדיין לא עלה בידי להכין דבר תורה מרבינו. אבל לא רציתי להפסיק 'קביעות' של מאירת דברי תורה בפני הציבור החשוב, שטורח וחגיע מדי שבוע ליסוד. התייבשתי יחד עם ליסוד, ואחרתי איפה דבר תורה עלה בחוץ.

כי אתה שומע תפילת כל פה. שומע תפילה, שם את תפילתי. והפלא והפלא, התברר שכתיב לכוון לדעתו הגדולה של רבינו.

כשהזדמן לידי הספר, פתחתי ונדחתי לראות, אכן ה' שם את בקשתי, שלא להפריע את הקביעות בלימוד תורתו הקדושה של רבינו זצ"ל, וביצה אותי לכוון ולומר דבריו הק', ללא שהיה בידי הלשון, ואף לא ספרי רבינו.

ראיתי בחוש את כוחו של רבינו, שחשוקה ללמוד את דברי תורתו, יבטחי ומצאתי, על ידי תפילה לשוכן ארומים, לומר דבר תורה ככתיבתה על ידי רבינו. ועל כך אודה ואשבח לא-לוקי ארום, שומע תפילת כל פה עמו ישראל ברחמים.

אותם המצרים בפרך ולא הניחום, להתגורר בבתיהם, (ראה שמות רבה א טו זז). נס שני, שהיו נשותיהם יולדות בשדות כדרכם של שרצים. וזהו 'וישרצו'. נס נוסף, שלישי במספר, כי אפילו שהיו נולדים באוויר השדה, אוויר העלול לגרום לתינוקות לחלות ולמות, למרות זאת 'ירבו' התרבו ולא מתו [וגדלו טוב].

נס רביעי, שהיו מלאכי השרת באים לנקות ולשפר את התינוקות, שיגדלו בריאים וחזקים, כמעשה של המיילדת שמשפרת את הוולד (שמות רבה שם). כנגד זה נאמר 'ויצעמו', שנתנו להם כח ועוצמה לעתיד. וכדברי רבי חנינא (חולין כד:), 'שמן שסכתני אמי בילדותי, היא עמדה לי בעת זקנותי'.

הנס החמישי, נס כפול, נרמז בכפל הלשון 'במאד מאד'. ועל פי דברי המדרש (שמות רבה שם), שהזדמן לכל אחד מן הילדים בשדה, שני עיגולים למאכלו, אחד של שמן ואחד של דבש. והשישי, הלא הוא מה שאמרו חכמים (שם), שבשעה שהיו המצרים מכירים בילדי ישראל, היו באים להורגם ונעשה להם נס, שנבלעו באדמה. על זאת רמז הפסוק במאמרו, 'ותמלא הארץ אותם'.

(זרע שמשון פרשת שמות, מאמר ג)

הלכתא כנהמני

ברוך שכוונתי

נספר אחד מנשיגי היסודים של "א, מוסר יסוד קבוע בספר זרע מנחם.

כבר תקופה ארוכה אני זוכה לנסור מידי שבת יסוד בספר הקדוש זרע מנחם. יש לנו כית

בהן את עצמך

- האם יתרו חשב שמי שדלה הוא איש מצרי או עברי?
א. לפי רש"י חשב שהוא עברי ולפי האבן עזרא חשב שהוא מצרי.
ב. רבינו מיישב שהיה לו ספק בזה.
ג. מחלוקת הראשונים.
ד. מחלוקת מדרשים.

(זרע שמשון קהלת לג, מובא בבליין המפורא)

טוב שמוע

ניתן להשיג את ספרי בן לאשרי של הצדיק מרעננה ז"ע במחיר מסובסד ממש למגידי שיעורים המעונינים למסור מהספר או אוצר הספרים שיש בהם לומדים המעונינים ללמוד.

~ 05276-97791 ~